

Direktionen MBR

Justitiedepartementet

Yttrande

Betänkandet SOU2018:54 "En effektivare kommunal räddningstjänst"

Mälardalens Brand- och Räddningsförbund (MBR) har beretts möjligheten att yttra sig över rubricerat betänkande. Bifogat remissvar har därför utarbetats, där synpunkterna utgår från utredarens bedömningar och förslag.

Direktionen har vid sammanträde den 25 september 2018 antagit bifogat yttrande.

Staffan Jansson

Ordförande MBR

Förbundsledningen MBR

Justitiedepartementet

Yttrande 2018-08-01

Betänkandet SOU2018:54 "En effektivare kommunal räddningstjänst"

Sammanfattning

Mälardalens Brand- och Räddningsförbund (MBR) delar merparten av utredarens bedömningar och förslag. Dock har vi följande synpunkter på betänkandet:

- Gällande kapitel 4 anser MBR att räddningschefens ansvar ersätts med ett politiskt ansvar för en ändamålsenlig räddningstjänst i likhet med annat kommunalt ansvar.
- Gällande kapitel 5 anser MBR att en likformighet i behörighetskravet för brandskyddskontroll och övrig tillsyn enligt LSO måste finnas. Om inget behörighetskrav föreslås för allmän brandtillsyn enligt LSO bör heller inte behörighetskrav finnas för brandskyddskontrollen.
- Gällande kapitel 6 anser MBR att det regionala perspektivet på samverkan bör tonas ned till förmån för det nationella, eftersom samverkansgränserna inom räddningstjänsten idag inte är likställda med länsgränserna. Staten bör bl.a. tillse att en likformighet i utbildning för stab- och ledningsarbete föreligger.

MBR anser också att en kommun inte måste ha en befattning som räddningschef utan endast en beredskapsfunktion för övergripande systemledning vid räddningstjänst. Vid statlig räddningstjänst utses räddningsledare av myndigheten, vilket även skulle kunna fungera i kommunen genom den kommunala nämnd som har räddningstjänstansvaret.

MBR ställer sig mycket positivt till utredarens förslag om en översyn av reglerna för rök-och kemdykning samt enhetlighet kring märkning och nomenklatur.

- Gällande kapitel 9 anser MBR att huvuddelarna av MSB:s kompetensutbildning skall överföras till det allmänna utbildningssystemet i en samlad utbildningstrappa.
- Gällande kapitel 10 anser MBR att hela länsstyrelsens ansvar enligt LSO övergår till MSB, och att MSB har regional personal för vissa av uppgifterna.

Synpunkter på bedömningar och förslag

Kapitel 4 Styrning och förvaltningsorganisation

4.5 Handlingsprogrammen skall bli likformiga.

MBR delar utredningens förslag att MSB bemyndigas ge ut föreskrifter om vad handlingsprogrammen skall innehålla och hur de skall struktureras. MBR anser inte att MSB ska kunna ställa krav på kommunens redovisning av bemanning i form av räddningsstyrkornas storlek, utan endast vilka mål och vilken förmåga vid olika räddningsinsatser som skall finnas. (Se även 6.4.2)

4.6 Kommunerna skall själva bestämma hur handlingsprogrammen skall antas.

MBR anser utredarens förslag är nödvändigt och väsentligt för en flexiblare anpassning till kommunens övriga styrdokument.

4.7 Förvaltningsorganisationen bör inte förändras.

MBR delar inte utredarens bedömning, utan anser att ansvaret för att räddningstjänsten är ändamålsenligt anordnad skall lyftas från räddningschefen till en politisk nämnd eller en direktion i likhet med andra kommunala verksamheters anordnande.

Kapitel 5 Förebyggande verksamhet

5.3 Styrningen bör justeras

MBR delar utredarens bedömning att den skriftliga redogörelsen för brandskyddet bör utmönstras, då kostnaderna för handläggningen inte motsvarar nyttan och effekterna av redogörelserna. Däremot anser MBR att om behörighetskravet för tillsyn inte behövs måste det starkt ifrågasättas varför behörighetskravet för den betydligt enklare brandskyddskontrollen av rökkanaler och ventilationskanaler då skall finnas kvar. Om nuvarande behörighetskrav tas bort har kommunen betydligt enklare att i egen regi genomföra den brandskyddskontroll som skall utföras, utan att en sotningsentreprenör, som dessutom kan ha utfört rengöringen själv, tillsynar sitt eget arbete.

5.4 Ett nytt nationellt mål skall införas.

MBR delar utredarens förslag att ett nationellt mål för förebyggande verksamheten bör införas.

5.5 Handlingsprogrammen kan bli bättre utan förändring av LSO

MBR delar utredarens bedömning om en nationell struktur i programmen.

5.6 Förfarandet vid kommunal tillsyn ska regleras

MBR delar utredarens förslag att MSB bemyndigas meddela föreskrifter hur kommunens tillsyn ska planeras och utföras.

5.7 Tillsynsavgifter

MBR anser utredarens förslag att kommunen får ta ut avgift för sin tillsyn istället för endast tillsynsbesöket är nödvändigt. Problematiken med att tillsynstaxan skall tas i medlemskommunerna kvarstår för kommunalförbund och bör lyftas i sammanhanget.

Kapitel 6 Räddningstjänstverksamhet

6.4.1 Räddningsinsatserna kan förbättras på olika sätt

MBR delar utredarens bedömning att förmågan att utföra en räddningsinsats ska ta sin utgångspunkt i den drabbade situationens behov. Det som är viktigt är inte i sig hur många brandmän eller brandbilar som kommer till skadeplatsen utan effekten av insatsen. Samverkan mellan de kommunala räddningstjänstorganisationerna behöver utvecklas utifrån såväl ett regionalt som ett nationellt perspektiv. MBR anser att oavsett gränserna för regional samverkan kommer alltid händelser att uppstå som är gränsöverskridande mellan regionerna, varför det nationella perspektivet måste tillmätas stor tyngd.

6.4.2 Ingen författningsreglering av dimensionering av räddningstjänsten

MBR delar utredarens uppfattning att en reglering i författning av kommunernas personella dimensionering av räddningsinsatser inte bör ske.

6.4.3 Resurssamverkan i det inledande skedet

MBR delar utredarens bedömning att initiativ till utökad resurssamverkan i det inledande skedet även fortsättningsvis bör komma från kommunerna själva.

6.4.4. Resurser och ledning vid omfattande räddningsinsatser

MBR delar utredarens bedömning att en förmåga bör finnas för att möta ett utökat ledningsbehov. MBR anser att staten bör tillse att likformighet gäller i utbildning för stab och ledning så att en utökning med regionala eller nationella resurser inte vållar problem genom olika metodval i genomförandet av ledningsarbetet. MBR delar också utredningens bedömning om en likformighet i märkning av materiel vilket MBR också anser bör gälla enhetlig nomenklatur på befattningshavare inom räddningstjänsten.

6.4.5 Samverkan med aktörer som har samtidigt uppdrag

MBR delar utredarens bedömning att samverkan med organisationer utanför kommunal räddningstjänst kan underlättas genom mer enhetliga räddningsorganisationer.

6.5 Kommunerna skall redovisa sin förmåga i räddningstjänstverksamheten

MBR delar utredarens förslag om redovisning av förmåga. MBR anser att det är viktigt att förmågan redovisas som ett faktum med förmodat utfall och inte som en förhoppning. Det är också viktigt att förmågan skiljs ifrån uppsatta mål som kan vara högre satta än den faktiska förmågan.

6.6 Krav på rökdykning skall utredas

MBR anser utredarens förslag, att Arbetsmiljöverket ges uppdraget att utreda vilka krav som bör ställas vid rök- och kemdykning i arbetsmiljöhänseende, är mycket viktigt att genomföra. Nuvarande krav tolkas olika och leder till stora begränsningar i en effektiv räddningstjänstverksamhet. En större flexibilitet med beaktande av ny teknik och angreppsmetoder måste kunna tillskapas.

6.7 Kommunernas ledningssystem och märkning av utrustning ska författningsregleras

MBR delar utredarens förslag märkningen även omfattar enhetlig nomenklatur på räddningspersonalen. (Se även 6.4.4)

6.8 Räddningschefens och räddningsledarens roller och befogenheter förtydligas.

MBR anser att kommunal räddningstjänst, i likhet med statlig, inte behöver ha en fast räddningschef. Den politiska nämnd som hanterar räddningstjänstfrågorna (se kap. 4.7) bör kunna utse räddningsledare liksom behovet av att, utöver en chef för räddningstjänstförvaltningen, ha en räddningschef i beredskap för systemledningen vid en räddningsinsats. MBR anser att utredarens förslag om begreppet räddningsledning blir tvetydigt, då det i den statliga räddningstjänsten är räddningsledaren som ansvarar för räddningsledningen beslut och i den kommunala räddningstjänsten, räddningschefen.

Kapitel 7. Kommunal samverkan

7.3 Det behövs resursstarkare samverkansstrukturer

MBR delar utredarens bedömning om behovet av en utvecklad resursstarkare samverkansstruktur hos vissa kommuner och friheten för kommunerna att själva välja väg för att samverka.

7.4 Kommunerna ska ständigt upprätthålla övergripande ledning för räddningstjänsten.

MBR delar utredarens förslag på att en lagreglering sker med krav på ständigt övergripande systemledning.

7.5 Regleringen om avtalssamverkan tas bort.

MBR delar utredarens förslag.

Kapitel 8. Personal

8.2.4 Ett undantag från kravet på kommunal anställning ska införas

MBR anser att utredarens förslag, om att annan än kommunalt anställd personal utför räddningstjänst, ska kunna utvidgas att utöver endast inledande insats även komplettera vid fortsatt insats. En gränsdragningsproblematik kan annars uppkomma när första kommunala räddningsenhet är på plats, huruvida den inledande insatsen då skall avslutas. Denna gränsdragningsproblematik kan ha förödande konsekvenser för resultatet av insatsen vad gäller skador på såväl människor, egendom och miljö.

8.2.5 Räddningsledaren skall vara kommunalt anställd

MBR delar i sak utredarens förslag att räddningsledaren skall vara anställd i en kommun eller ett kommunalförbund.

8.2.6 Ett nytt behörighetskrav behövs för räddningschefen

MBR delar utredarens förslag att räddningschefen, som chef för systemledningen vid en räddningsinsats (räddningschef i beredskap), bör ha formell utbildning på området. I övriga delar anser MBR att kommunen själv beslutar om lämplig nivå på chefen för räddningstjänstförvaltningen (se 4.7).

8.3.3. Det är kommunernas ansvar men MSB ska få ge fortsatt stöd (Jämställdhet och mångfald)

MBR stöder utredarens förslag men anser att MSB:s utbildningssystem i såväl antagning som genomförande för närvarande hindrar jämställdhet och mångfald.

8.4.5 Kommunen som helhet bör ta ansvar (Personalförsörjning av deltidsbrandmän)

MBR delar utredarens bedömning och rekommendationer.

8.4.6 MSB skall lämna mer stöd till kommunerna (Personalförsörjningen av deltidsbrandmän)

MBR delar utredarens förslag.

8.4.7 Ett undantag för deltidsbrandmän ska införas i arbetslöshetsförsäkringen.

MSB delar utredarens förslag.

8.4.8 Det bör inte införas nya regler för huvudarbetsgivare.

MBR delar utredarens bedömning.

Kapitel 9. Utbildning

Utredaren anger i betänkandet att någon avgörande kritik mot MSB som utbildningsanordnare inte har lags fram, tvärtom synes utbildningarna generellt hålla god kvalitet. Vidare anser utredaren att SMO-utbildningen ska ge en utbildningsgrund och att huvuddelen av de praktiska färdigheterna skall utvecklas efter anställningen. Utredaren anser dessutom att den nya utbildningen för deltidsbrandmän, GRIB, kan ha positiva effekter på rekryteringen och att en förändring i att ersätta MSB:s utbildningar med att bygga upp nya utbildningar skulle kunna försämra rekryteringsläget ytterligare. Inget av dessa påståenden delas av MBR.

MSB skall enligt förordningen (2003:477) om utbildning i skydd mot olyckor bl.a. bedriva sammanhållna vidareutbildningsprogram inom områdena räddningstjänst, tillsyn och olycksförebyggande åtgärder samt systematiskt säkerhetsarbete. Enligt betänkandet bedrivs inget sådant sammanhållet program och inte heller för den högre kursen räddningsledning C, trots kommunernas behov.

MBR anser i motsatts till betänkandet att dagens utbildningssystem för räddningstjänstens personal har stora brister i såväl innehåll, samordning mellan utbildningsnivåer som det faktum att utbildningarna ligger utanför det allmänna utbildningssystemet. Detta har vid många tillfällen påpekats utan gehör från vare sig MSB eller departementsnivåer. MBR anser att utbildningssystemet måste förbättras för att kompetensförsörjningen, på alla nivåer, inte ytterligare ska försämrats.

MBR anser att för att rekrytera och behålla personal, samt utveckla svensk räddningstjänst, måste en sammanhållen utbildningstrappa skapas inom det allmänna utbildningsväsendet. Trappan måste upplevas som en förkovran, där såväl den enskildes som räddningsorganisationens behov kan tillgodoses. MSB:s roll kan vara stödjande till det allmänna utbildningssystemet och vara t.ex. examinationsmyndighet för räddningsledare.

9.3 En ny urvalsgrupp till SMO-utbildning bör införas.

MBR anser att utbildningen bör flyttas till det allmänna utbildningssystemet. Om så inte sker delar MBR utredarens förslag att urvalsgrunden "erfarenhet från annan utbildning" kompletterar inom området skydd mot olyckor.

9.4 Finansiering av utbildning bör ses över.

MBR anser att utbildningen bör flyttas till det allmänna utbildningssystemet. Om så inte sker delar MBR utredarens bedömning att MSB tilldelas nödvändigt förvaltningsanslag för uppgiften.

9.5 Utbildning till räddningschef och räddningsledare ska utredas.

MBR delar utredarens förslag.

Kapitel 10. Statens tillsyn och stöd

10.2.3 Statens tillsyn av kommunerna ska utföras av MSB

MBR delar utredarens förslag.

10.2.4.MSB:s ansvar för tillsyn och stöd förtydligas

MBR delar utredarens förslag.

10.2.5 Nya ingripandemöjligheter införs

MBR delar utredarens förslag men med tydligt beaktande av det kommunala självbestämmandet.

10.2.6 Tydliggörande av förfarandebefogenheter

MBR delar utredarens förslag

10.3 Statligt övertagande av kommunal räddningstjänst förändras.

MBR delar utredarens förslag att MSB bör vara den statliga myndighet som kan ta över ansvaret för den kommunala räddningstjänsten vid särskilt omfattande räddningsinsatser eller när andra synnerliga skäl för ett övertagande föreligger. MBR anser därutöver att MSB bör vara den statliga myndighet som ansvarar för räddningsinsatsen vid en kärnteknisk anläggning. Frekvensen av nationella händelser, personalomsättning och kompetensbrist gör att länsstyrelsen inte bör ha ansvaret. Länsstyrelserna förlitar i dagsläget sig dessutom på att den drabbade kommunen eller regionen skall bistå med experter i räddningsledarposition vid dessa händelser, vilket bl.a. är olämpligt med tanke på den kommunala räddningstjänst som sannolikt bedrivs parallellt med insatsen vid kärnenergiolyckan samt behovet av att den lokala kompetensen finns för just kommunens åtgärder. MSB bör för detta kunna ha en väl övad personal som har möjlighet att ta del av internationella händelser och övningar och kan sättas in oavsett var kärnenergiolyckan inträffar i landet.

10.4 Om det behövs ska MSB bestämma vilken kommun som ska leda insatsen.

MBR delar utredarens förslag.

10.5 Länsstyrelsen bör ha kvar övriga uppgifter enligt LSO.

MBR delar inte utredarens uppfattning. Räddningstjänstorganisationerna i dag jobbar aktivt över länsgränser i såväl formella räddningstjänstförbund som med avtal om förebyggande uppgifter och räddningstjänst. Detta kommer att öka betydligt med utredarens förslag enligt kap 6.4. MBR föreslår att länsstyrelsens uppgifter enligt LSO övertas av MSB, som mycket väl kan ha regional personal fysiskt placerad på länsstyrelsen men med MSB:s uppgift att ha såväl tillsyn som andra uppgifter. Detta kan fördelas gentemot ett visst antal räddningstjänster i kommunförvaltning eller kommunalförbund, eller mot en samverkansregion. Detta förhållande användes under f.d.

Civildförsvarsstyrelsen för de regionala utbildningsledarna inom civilförsvaret och borde kunna återuppväckas, då dessutom civil beredskap fått ett förnyat fokus.

10.6.2 MSB:s uppdrag skall förtydligas (Statliga förstärkningsresurser)

MBR delar utredarens förslag.

10.7 MSB ska sammanställa olycksundersökningar

MBR delar utredarens förslag men anser att innehållet och formerna i redogörelsen för en olycka inte får utökas på ett sätt som ökar det administrativa arbetet för kommunen/förbundet. MBR anser att en statlig ersättning bör utgå för de fördjupade olycksutredningar som genomförs och där respektive utredning har nationellt intresse. Tidigare ersättningsmodell för vidtagna brandutredningar bör återuppstå.

Kapitel 11. Konsekvenser

11.3 Skyddet mot olyckor

MBR delar utredarens bedömning om positiva effekter i ett samhällsekonomiskt perspektiv kan uppnås av utredningens förslag.

11.4.1 Kommunerna (Ekonomiska konsekvenser i det offentliga)

MBR har ingen synpunkt på utredarens bedömning av kostnader men anser att de tillkommande kostnaderna för implementering av myndighetsföreskrifterna skall täckas av stadsbidrag. Dessutom bör bidragen utformas på ett sådant sätt att de kommuner som redan genom omfattande samverkan utvecklat skyddet mot olyckor får del, och inte bara de som motsatt sig samverkan och nu får kompensation enligt den kommunala finansieringsprincipen för detta.

11.4.2 MSB (Ekonomiska konsekvenser i det offentliga)

MBR ser positivt på ett utökat anslag för MSB.

11.4.3 Staten och de offentliga systemen i övrigt (Ekonomiska konsekvenser i det offentliga)

MBR delar utredarens bedömning gällande obetydlig ökning av utbetalningar av arbetslöshetsersättningar p.g.a. förändringar på deltidsbrandmannasidan.

11.5 Andra verksamhetskonsekvenser

MBR anser att utredarens bedömning gällande den minskade kompetensen hos länsstyrelserna, till följd av MSB:s övertagande av uppgifter, kan kompenseras med att MSB har regionala resurser utplacerade på respektive länsstyrelse. (Se 10.5)

11.6 Kommunalt självstyre

MBR anser att ställningstagande till utredarens bedömning om inskränkningarnas betydelse för det kommunala självstyret inte kan ske förrän de föreslagna myndighetsföreskrifterna på området meddelats.

11.7 Brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

MBR delar utredarens bedömning att utredningens förslag endast ger marginellt positiva effekter avseende brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

11.8 Sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

MBR delar delvis utredarens bedömning om mer likvärdig service vid skydd mot olyckor, men vill understryka att servicen till mycket stora delar beror på tillgången till räddningspersonal. På grund av utredningens förslag om att behålla nuvarande utbildningssystem för RIB-personal kommer tillgången och kompetensen på RIB-personal enligt MBR inte att öka.

11.9 Företag och andra enskilda

MBR delar utredarens bedömning

11.10 Jämställdhet och integration

MBR anser att utredningens förslag ger svagt begränsade positiva effekter på jämställdhet och mångfald.

Kapitel 12 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

MBR anser att författningsändringarna bör flyttas fram för att kunna omfatta även utredning efter positivt ställningstagande till MBR:s remissynpunkter.